

পাঠ নং ৯

কি, ক'ত, কেতিয়া আৰু কেনেকৈ

মূল অৰ্থতা :

- ইতিহাস কি আৰু কিয় জানিব লাগে সেই বিষয়ে জনা।
- ইতিহাস অধ্যয়নৰ বিভিন্ন উৎস সমূহৰ বিষয়ে জ্ঞান লাভ কৰা।
- বাস্তৱ পৰিস্থিতিৰ ভিত্তিত ইতিহাস অধ্যয়নৰ প্ৰয়োজনীয়তা উপলব্ধি কৰা।
- ঐতিহাসিক সমলসমূহ কেনে ধৰণে সংৰক্ষিত কৰি ৰাখিব পাৰি সেই বিষয়ে জ্ঞান লাভ কৰা।
- ঐতিহাসিক সমল সংৰক্ষণৰ প্ৰতি আগ্ৰহ জন্মা।

আমিনা আৰু জুমনৰ ঘৰ শুৱালকুছিত। তেওঁলোক দুয়ো শুৱালকুছি উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয়ৰ ষষ্ঠ শ্ৰেণীৰ ছাত্ৰী। এদিনাখন তেওঁলোকৰ শ্ৰেণী শিক্ষকগৰাকীয়ে শ্ৰেণী আৰম্ভ কৰাৰ পূৰ্বে তলত উল্লেখ কৰা তথ্যসমূহ অন্তৰ্ভুক্ত কৰি এটি টোকা প্ৰস্তুত কৰিবলৈ দিলে।

তথ্যসমূহ —

ক) তেওঁলোকে বাস কৰা ঠাইখন কিমান পুৰণি?

খ) ঠাইখনৰ বাসিন্দাসকলৰ জীৱিকা কি? পূৰ্বতে জীৱিকা কি আছিল?

গ) ঠাইখনৰ বাসিন্দাসকলে বৰ্তমানে কি সাজ-পাৰ পৰিধান কৰে? অতীতত তেওঁলোকৰ সাজ-পাৰ কি আছিল?

ঘ) তেওঁলোকৰ প্ৰচলিত উৎসৱ পাৰ্বন কি? সেই উৎসৱবোৰ তেওঁলোকৰ ককাক, আজো ককাক অথবা কোটিকালৰ পৰা একেধৰণে চলি আছেনে?

ঙ) তেওঁলোকৰ ককাক, আজো ককাকসকল ক'ত আছিল? তেওঁলোকৰ দিনৰ কথাবোৰ বিতংকৈ কেনেকৈ জানিব পাৰি?

উপৰোক্ত তথ্যসমূহ সংগ্ৰহ কৰিবলৈ প্ৰত্যেক গৰাকী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে ব্যস্ত হৈ পৰিল। কিন্তু, কোনেও সকলো কথাৰ সঠিক উত্তৰ বিচাৰি নাপালে। তেতিয়া শিক্ষকগৰাকীয়ে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক ঘৰৰ জ্যেষ্ঠজনৰ বা চুবুৰীয়া জনা-শুনা মানুহৰ পৰা সুধি তথ্যসমূহ আনিবলৈ ক'লে।

এই টোকাৰ বাবে তথ্য আহৰণ কৰি থকা সময়ছোৱাতে সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে এটা কথা উপলব্ধি কৰিলে যে তেওঁলোকৰ সৰহ সংখ্যকেই ককাক আইতাকৰ বাহিৰে আন পূৰ্বপুৰুষসকলৰ বিষয়ে সঠিককৈ নাজানে। অনেক পৰিয়ালৰ জ্যেষ্ঠজনেও এই বিষয়ে অধিক তথ্য দিব নোৱাৰিলে। কিয়নো পূৰ্বপুৰুষসকলৰ দিনৰ কথাবোৰ সংৰক্ষিত হৈ থকা নাই। বহু কথা মুখে মুখেহে চলি আহিছে। ফলত অতীতৰ বহুতো কথা পাহৰণিৰ গৰ্ভত সোমাই পৰিল। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল, পাহৰণিৰ গৰ্ভত হেৰাই যোৱা কথাবোৰ জনাৰ কিবা উপায় আছেনে? ইতিহাস অধ্যয়নৰ যোগেদি তেনে হেৰাই যোৱা কথাবোৰ পুনৰ আমি জনাটো সম্ভৱ। ইতিহাস অধ্যয়ন কৰি অতীতৰ মানুহ আৰু সমাজ জীৱনৰ বহু কথা নিৰ্ভুলভাৱে জানিব পাৰি। অতীতকালৰ কথা গ্ৰহণযোগ্যভাৱে জানিবলৈ ইতিহাস একমাত্ৰ মাধ্যম।

প্ৰাচীন কালৰ পৰা বৰ্তমানলৈকে পৃথিৱীৰ বিভিন্ন প্ৰাপ্তত ঘটি থকা ঘটনাৱলীয়েই হ'ল ইতিহাসৰ মূল বিষয়বস্তু।

পিছে এটি কথা মনত ৰখা ভাল যে ইতিহাস আখ্যান বা সাধুকথা নহয়। ইতিহাস হ'ল অতীতত ঘটা প্রকৃত ঘটনাৰ ধাৰাবাহিক বিৱৰণী। ইতিহাসত অতীতৰ মানৱ সমাজৰ সকলো দিশ সামৰি লোৱা এক গ্ৰহণযোগ্য বৰ্ণনা থাকে।

আমাৰ সমাজত কিছুমান লোককথা আৰু কাহিনী ককা, আজো ককাৰ দিনৰ পৰাই মুখে মুখে চলি আহিছে। সময়ত এইবোৰ লিখিত আকাৰতো ওলাইছে। উদাহৰণস্বৰূপে বেউলা-লক্ষীন্দৰৰ কাহিনী, নৰকাসুৰৰ কাহিনী, সাৰিদ্ৰী-সত্যবানৰ কাহিনী, ইত্যাদি। এইবোৰ কাহিনী শুনিবলৈ আমোদজনক কিন্তু বাস্তৱত সেইবোৰ কাহিনীৰ প্ৰমাণ বিচাৰি পোৱা টান। সত্যতা নিৰূপণ কৰিব নোৱাৰা সাধু বা কাহিনীক ইতিহাস হিচাপে বিবেচনা কৰা নহয়। নিৰ্ভৰযোগ্য তথ্যৰ ভিত্তিতহে ইতিহাস ৰচনা কৰা হয়।

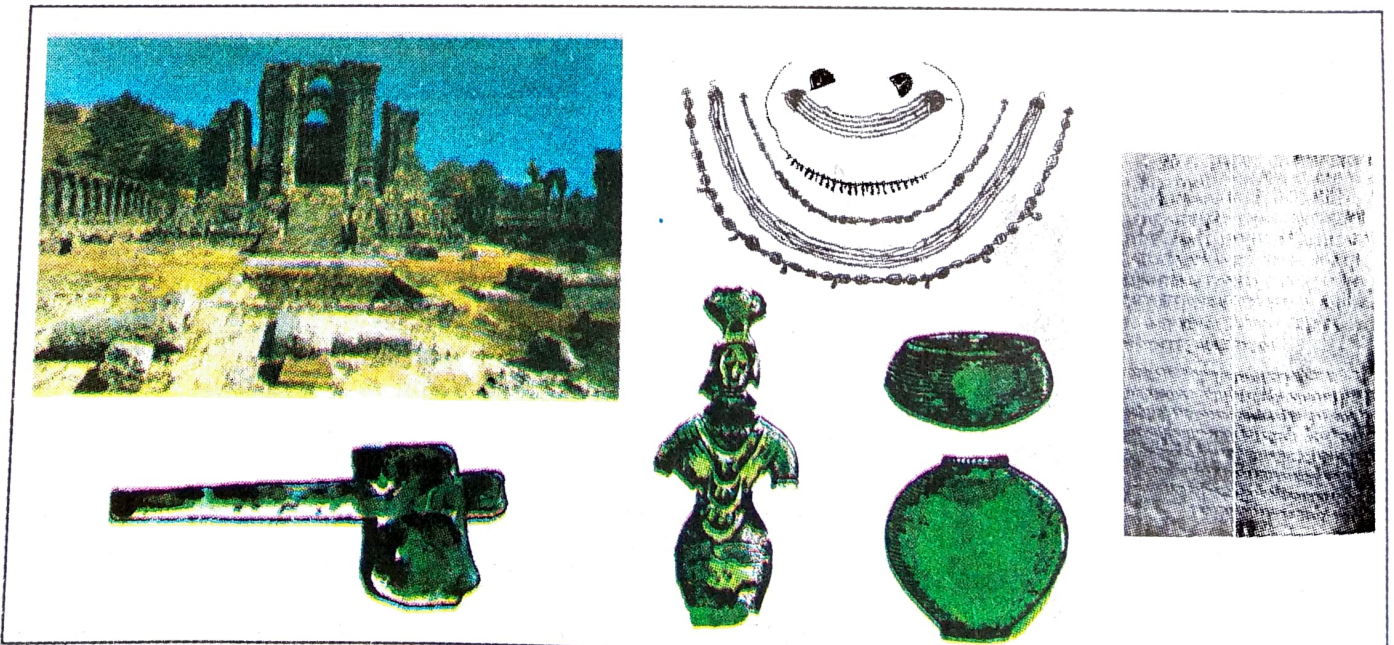
বৰ্তমানৰ ঘটনাবোৰ অৰ্থপূৰ্ণভাৱে বিচাৰ কৰিবলৈ গ'লে আমি অতীজলৈ যাব লগা হয়। আকৌ বৰ্তমানৰ ঘটনাৱলীৰ ধাৰাই ভৱিষ্যতৰ ইতিহাসৰ ইংগিত দাঙি ধৰে। আমাৰ নিজৰ ঐতিহ্য, পৰম্পৰা, কলা-সংস্কৃতিৰ প্ৰতি আস্থা আৰু সন্মানৰ মনোভাৱ গঢ়ি তোলাৰ প্ৰয়োজন আছে। সেই কামৰ বাবে ইতিহাস অধ্যয়ন নিতান্তই দৰকাৰ বুলি ভবা হয়।

অসমীয়া ভাষাত বুৰঞ্জী আৰু ইতিহাস একেটা অৰ্থত ব্যৱহাৰ কৰা দেখা যায়। কিন্তু বুৰঞ্জী আৰু ইতিহাস একে নহয়। দুয়োটা শব্দৰ মাজত কিছু গুণগত পাৰ্থক্য আছে। সাধাৰণতে বুৰঞ্জীত ৰজা বা সম্ভ্ৰান্ত পৰিয়ালৰ বিৱৰণহে পোৱা যায়। ইয়াত সাধাৰণ প্ৰজা বা জনসাধাৰণৰ বিষয়ে উল্লেখ নাথাকে। যাৰ বাবে বুৰঞ্জীক ইতিহাস আখ্যা দিয়া নাযায়। কিন্তু ইতিহাস ৰচনা কৰাৰ বাবে বুৰঞ্জীবোৰ এক উল্লেখযোগ্য সমল হ'ব পাৰে।

ইতিহাসৰ পৰা আমি কি জানিব পাৰোঁ ?

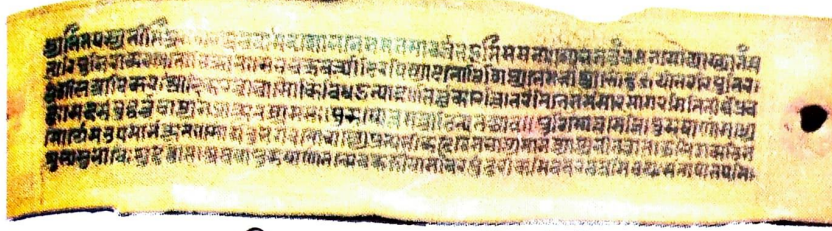
এই পাঠৰ প্ৰথম পৃষ্ঠাৰ টোকাটো যুগুত কৰিলে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে অতীত কালত পূৰ্বপুৰুষসকলৰ আৰ্থ-সামাজিক আৰু ধৰ্মীয় ব্যৱস্থা, সাজ-পোছাক আদি কেনে আছিল সেই বিষয়ে থূলমূলকৈ জানিবলৈ সক্ষম হ'ব। এয়াই প্ৰকৃততে ইতিহাস। ইতিহাসে অতীতৰ কোনো এটা নিৰ্দিষ্ট সময়ত ঘটা ঘটনাৱলীৰ লগতে মানৱ জীৱনৰ পৰিৱৰ্তনৰ বিভিন্ন দিশ সামৰি লয়। গতিকে ইতিহাস অধ্যয়নৰ যোগেদি আমি অতীতৰ মানুহৰ খাদ্যাভ্যাস, বাসস্থান, সাজ-পোছাক, আ-অলঙ্কাৰ আদিৰ বিষয়ে জানিব পাৰোঁ। ইয়াৰ উপৰি আমোদ-প্ৰমোদৰ বিভিন্ন ব্যৱস্থা, সাহিত্য-সংস্কৃতি আদিৰ বিষয়েও ইতিহাসত পোৱা যায়। ইতিহাসে ৰজা-প্ৰজা সকলোকে সামৰি লয়। মুঠৰ ওপৰত সামগ্ৰিকভাৱে আমাৰ অতীতৰ সকলো বিষয়ৰ কথা জানিবলৈ ইতিহাসৰ অধ্যয়ন অতিকৈ প্ৰয়োজন।

ইতিহাস অধ্যয়নৰ সমল :

চিত্ৰ - ১ : বাচন-বৰ্তন, লিপি, আ-অলংকাৰ, সঁজুলি, মূৰ্তি আৰু পুৰণি ভগ্নাৱশেষৰ চিত্ৰ

সিপিঠিৰ চিত্ৰখনত থকা বস্তুবোৰ কিমান পুৰণি বুলি ভাবা? সেই চিত্ৰবোৰ চাই মানুহৰ কাম-কাজ, ৰুচি-অভিৰুচি বিনোদন আদিৰ আভাস পাব নোৱাৰিনে? এই সমলবোৰ অধ্যয়ন কৰি আজিৰ মানুহে পুৰণি দিনৰ বহুতো কথা জানিব পাৰিছে।

চিত্ৰ - ২ : গছৰ বাকলিৰ লিপি

মানুহে আৰম্ভণিতে কথাবোৰ শিলত খোদিত কৰিছিল। আকৌ কেতিয়াবা কথাবোৰ গছৰ বাকলিতো লিখিছিল। এনে লিখিত উপাদানসমূহৰ পৰা মানৱ সমাজৰ অতীতৰ ছবি এখন সুস্পষ্টভাৱে পাব পাৰি। দেশ আৰু সমাজ ভেদে মানুহৰ ভাষা

সুকীয়া সুকীয়া হয়। সেয়েহে, অতীজৰ লিখনিবোৰো সুকীয়া সুকীয়া ভাষাত পোৱা যায়। পুৰণি ভাৰতত বহু পুথি সংস্কৃত ভাষাত লিখা হৈছিল। আন কিছুমান পালি আৰু প্ৰাকৃত ভাষাত লিখা হৈছিল। প্ৰাকৃত ভাষা অধিক সংখ্যক মানুহে ক'ব পাৰিছিল বা বুজি পাইছিল।

অতীতত আমাৰ দেশত তামৰ ফলিতো ৰজা-মহাৰজাই কিছুমান কথা লিখোৱাইছিল। এনে লেখাবোৰক তামৰ লিপি বুলি কোৱা হয়। তামৰ ফলিবোৰো ইতিহাস ৰচনাৰ আন এটা ডাঙৰ সমল।

ইয়াৰ উপৰি প্ৰাচীন মুদ্ৰাও আন এক ঐতিহাসিক সমল। মুদ্ৰাৰ ওপৰত খোদিত চিত্ৰ, লিপি, চন, তাৰিখ, ৰজাৰ নাম আদিৰ পৰা সমসাময়িক সমাজৰ বহুতো মূল্যবান তথ্য পোৱা যায়। তেনে প্ৰাচীন মুদ্ৰাৰ পৰা অতীজৰ ধৰ্ম বিশ্বাস, অৰ্থনৈতিক অৱস্থা, সাহিত্য-সংস্কৃতি আদিৰ ইংগিত পোৱা যায়।

আমাৰ দেশৰ পুৰণি সাহিত্য যেনে - বেদ, উপনিষদ, ৰামায়ণ, মহাভাৰত, পুৰাণ, তন্ত্ৰশাস্ত্ৰ আৰু বিদেশী পৰ্যটকসকলে লিখি থৈ যোৱা টোকা বা পুথিসমূহো ইতিহাস অধ্যয়নৰ আন এক উল্লেখযোগ্য সমল। এই সমলবোৰৰ আলমত যুগুতোৱা বিৱৰণৰ দ্বাৰাই সকলো ঘটনাৰ সত্যাসত্য নিৰূপণ নহ'বও পাৰে। তেনেক্ষেত্ৰত অন্যান্য সমল অধ্যয়নৰ প্ৰয়োজনীয়তা আহি পৰে। সেইবোৰ হ'ল— অট্টালিকাৰ ভগ্নাৱশেষ, শিলালিপি, তামৰ লিপি, চিত্ৰ-ভাস্কৰ্য, বিভিন্ন সা-সঁজুলি, পাত্ৰ, আলংকাৰ, আদি। যিসকলে তেনে প্ৰাচীন সামগ্ৰীৰ অধ্যয়ন কৰে তেওঁলোকক প্ৰত্নতত্ত্ববিদ বুলি কোৱা হয়। প্ৰত্নতত্ত্ববিদসকলে অতীতৰ মানুহৰ জীৱন প্ৰণালীৰ বিষয়ে জানিবলৈ জীৱ-জন্তু, চৰাই আদিৰ হাড়, মাছৰ কাঁইট আদি বিচাৰিও অধ্যয়ন চলায়।

জানি থওঁ আহা :

ইতিহাস ৰচনাৰ বাবে প্ৰাচীন লিপি আৰু প্ৰত্নতাত্ত্বিক সামগ্ৰীৰ পৰা পোৱা সম্ভেদক ঐতিহাসিক সমল বুলি কোৱা হয়।

ক্ৰিয়া-কলাপ :

আমাৰ দেশত প্ৰচলিত মুদ্ৰা কেইটামান সংগ্ৰহ কৰি তাত কি কি তথ্য আছে এখন তালিকা প্ৰস্তুত কৰা।

ঐতিহাসিক সমলসমূহ সংৰক্ষণৰ প্ৰয়োজনীয়তা :

চিত্ৰ - ১ ত দিয়া ধৰণৰ ছবিসমূহৰ তথ্যৰ ভিত্তিত যুগুত কৰা বিৱৰণীৰ পৰা অতীতৰ এক নিৰ্ভৰযোগ্য আভাস পাব পাৰি। এতেকে আমি আমাৰ কিছুমান বস্তু বা সামগ্ৰী সংৰক্ষণ কৰি ৰাখিব লাগে। কিয়নো ভৱিষ্যতে এইদৰে সংৰক্ষণ কৰা বস্তুবোৰে ইতিহাসৰ মূল্যবান সমলৰূপে গণ্য হ'ব পাৰে। সেয়ে আমাৰ দেশে আমাৰ পুৰণি ভগ্নাৱশেষ, স্মৃতি চিহ্ন, মুদ্ৰা, সাঁচিপাতৰ পুথি আদি সম্পদবোৰ সংৰক্ষণত গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছে।

এতিয়া তোমালোকে কেইটামান দলত বিভক্ত হৈ নিজ নিজ জিলাত থকা নিম্নলিখিত সম্পদবোৰৰ তথ্য সংগ্ৰহ কৰি তালিকাখন পূৰ কৰা—

তালিকা		
সম্পদ	কেতিয়া, কোনে প্ৰতিষ্ঠা/ ৰচনা কৰিছিল	বৰ্তমান সংৰক্ষণৰ ব্যৱস্থা
ক) পুৰণি মঠ-মন্দিৰ, নামঘৰ , মছজিদ, গীৰ্জা, দৌল দেৱালয়, স্তম্ভ আদি		
খ) পুৰণি ৰাস্তা-ঘাট, পুখুৰী		
গ) পুৰণি পুথি, গীত-মাত		

ওপৰৰ তালিকাখন পূৰ কৰিবলৈ লওঁতে নিজৰ জিলাখনৰ বিষয়ে বহুতো কথাৰ সম্ভেদ পোৱা যাব। সেইবোৰৰ সহায়েৰে জিলাখনৰ বিষয়ে কিছু ধাৰণা লাভ কৰিব পাৰিবা। এনেবোৰ তথ্যৰ সহায়ত আমাৰ সমাজত ঘটি থকা পৰিৱৰ্তনবোৰ প্ৰকাশ কৰিবলৈ সূচল হয়। গতিকে এই ঐতিহাসিক সমলবোৰৰ গুৰুত্বলৈ চাই ইয়াক সম্পদ বুলি আখ্যা দিব পাৰোঁ। সেইবোৰক আমি সযত্নে সংৰক্ষণ কৰি ৰখাৰ প্ৰয়োজনীয়তা আছে। এতিয়া তোমালোকে পৰ্যালোচনা কৰি চোৱাছোন, তোমালোকৰ অঞ্চলত থকা ঐতিহাসিক স্থানবোৰ সযত্নে সংৰক্ষণ কৰি ৰখা হৈছেনে? যদি হৈছে কেনেকৈ ?

মনত ৰাখিবলগীয়া কথা :

- ইতিহাস অধ্যয়নৰ জৰিয়তে মানুহৰ অতীত জীৱনৰ বিষয়ে সবিশেষ জানিব পাৰি।
- ইতিহাস আৰু সাধুকথা একে নহয়।
- ইতিহাস হ'ল অতীতত ঘটা প্ৰকৃত ঘটনাৰ নিৰ্ভৰযোগ্য ধাৰাবাহিক বিৱৰণী।
- ইতিহাস অধ্যয়নৰ জৰিয়তে ঐতিহ্য, পৰম্পৰা আৰু সংস্কৃতিৰ পৰিৱৰ্তন আৰু পৰিৱৰ্তনৰ ধাৰা উপলব্ধি কৰিব পাৰি।
- নিজৰ সভ্যতা-সংস্কৃতিৰ বিষয়ে জানিবলৈ ইতিহাস অধ্যয়ন অপৰিহাৰ্য।
- ইতিহাস অধ্যয়নৰ সমল হ'ল— ভগ্নাৱশেষ, শিলালিপি, তামৰ লিপি, মুদ্ৰা, সাহিত্য, বিদেশী পৰ্যটকসকলৰ বিৱৰণী, ইত্যাদি।
- ঐতিহাসিক সমলসমূহ আমাৰ সভ্যতাৰ ক্ৰমবিকাশৰ চানেকি, এইবোৰক সযত্নে সংৰক্ষণ কৰি ৰাখিব লাগে।

অনুশীলনী :

১) উত্তৰ লিখা :-

ক) ইতিহাস কাক বোলে?

খ) সাধুকথা আৰু ইতিহাসে একে অৰ্থ নুবুজায় কিয়?

গ) ইতিহাস অধ্যয়নৰ সমলবোৰ কি কি?

ঘ) বেদ, পুৰাণ, মহাভাৰত আদি ইতিহাস অধ্যয়নৰ সমলনে? যদি হয়, সেইবোৰ কোনবিধ সমলৰ অন্তৰ্গত?

ঙ) বৰ্তমান সময়ত ইতিহাস অধ্যয়নৰ প্ৰয়োজনীয়তা কি আছে বুলি ভাবা?

চ) বুৰঞ্জী আৰু ইতিহাসৰ পাৰ্থক্য কি?

২) তুমি জনা যিকোনো এটি আখ্যান বা সাধুকথা দলত আলোচনা কৰা।

৩) দলগত কাৰ্য—

(ক) তোমাৰ অঞ্চলৰ যোৱা দহটা বছৰত কি কি পৰিৱৰ্তন হৈছে তাৰ তথ্য সংগ্ৰহ কৰি এটি টোকা প্ৰস্তুত কৰা।

(খ) তোমাৰ জিলাত কিবা ঐতিহাসিক সমল আছেনে? যদি আছে তাৰ তথ্য সংগ্ৰহ কৰি শ্ৰেণীকোঠাত আলোচনা কৰা। (প্ৰয়োজনবোধে শিক্ষকৰ সহায় ল'ব।)

(গ) ঐতিহাসিক ঠাই এখনলৈ যোৱাৰ ভ্ৰমণসূচী প্ৰস্তুত কৰা।
